

Občina Gorenja vas - Poljane v letu 2018

Po življenjski moči na prvem mestu

V reviji *Moje finance* so v letu 2018 že tretje leto zapored preverili, kje v Sloveniji se najboljše živi. Občina Gorenja vas - Poljane se je med 212 občinami uvrstila na odlično 3. mesto, in sicer z najnižjo stopnjo brezposelnosti (2,8 %), po življenjski moči pa se je uvrstila v sam vrh te lestvice; k temu je pripomoglo tudi odlično 7. mesto na lestvici najbolj zdravih občanov. Za nameček so v akciji Turistična patrulja časopisa *Svet24*, kjer so tuji turisti ocenjevali razvitost turizma po občinah, Občino Gorenja vas - Poljane razglasili za najprijaznejšo občino.

Nekaj zanimivih časovnih in drugih mejnikov ter dosežkov

- Največji projekt občine, ki pa do konca leta (kljub načrtom) še ni bil zaključen, je bila izgradnja športne dvorane ob Osnovni šoli Ivana Tavčarja Gorenja vas.
- Rekonstruirana je bila državna cesta Gorenja vas-Todraž, in sicer v prvi in tretji fazi.
- V prvi polovici aprila je postalo pravnomočno dovoljenje za ureditev lekarne v Zdravstveni postaji v Gorenji vasi.
- V aprilu je vlada tudi izdala Uredbo o koncesiji za rabo termalne vode iz vrtine TOP-1/05 za ogrevanje in potrebe kopališča v Kopačnici.¹ Župan Milan Čadež je povedal, da je pridobitev dovoljenja za uporabo vodnega vira ključnega pomena za nadaljnji razvoj toplic v dolini.
- Sredi septembra je bil z Ministrstvom za infrastrukturo RS podpisan

1 <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7331>. Datum sprejetja Uredbe: 12. 04. 2018. Datum objave: 17. 04. 2018.

Sporazum o sofinanciranju izgradnje krožnega križišča na lokaciji sedanjega semaforja na regionalni cesti v Poljanah.

- V smučarskih skokih so na Olimpijskih igrah v Pjongčangu nastopili: Ema Klinec in Nika Križnar v smučarskih skokih, Lenart Oblak pa v biatlonu. Med 71 nastopajočimi Slovenci so bili torej kar trije iz Občine Gorenja vas - Poljane, eden na 2 509 prebivalcev občine. Da bi se s takšnim podatkom lahko pohvalili v Škofji Loki, bi morali v Pjongčangu v Južni Koreji imeti 9 tekmovalcev, iz Ljubljane pa kar 115.
- Na Gorsko-hitrostni dirki Lučine, od 10. do 12. avgusta, je Italijan Federico Liber s povprečno hitrostjo 119,85 kilometrov na uro postavil nov rekord skoraj 4-kilometrskе proge, ki je zdaj pod magično mejo dveh minut (1:59,39).
- 23-letni Rožle Reven iz Gorenje vasi se je podal na enega najzanimivejših podvigov v svojem življenju – s kolesom po svilni poti do Kitajske. Iz Gorenje vasi je krenil 6. marca, do 15. avgusta pa prekolesaril 10.000 kilometrov, premagal 80.000 višinskih metrov vzponov, prečkal 12 meja in na kolesu preseedel 590 ur.
- 80-letnico je praznoval Peter Jovanovič, samorastnik izpod Blegoša, ki je povedal: *»Vsake stvari rabiš po malo – malo družine, malo ustvarjanja, vsega po malem. Če ni v družini vse v redu, potem ne gre. Vojko Seljak, pokojni župnik v Javorjah, je dejal: 'Pod eno roko moraš imeti delo, pod ta drugo pa družino.' Nekaj pa moraš imeti seveda tudi zase, za dušo. Tudi duša mora živeti, ustvarjati moraš z veseljem in se ne pretvarjat. Ko sem bil*

mlad, so me sovaščani imeli za malo posebnega ... Nikoli tudi nisem risal za denar. Še danes menda pol podarim, pa nimam od tega nič. Če lahko, pomagaj. Raje vidim, da jaz nekemu pomagam, kot da meni nekdo pomaga – jaz imam dovolj.»²

Peter Jovanovič med ustvarjanjem.
(foto: Maja Čadež)

Namenu predali »center zaposlovanja in razvoja na dolini«

6. aprila so v Dobju po le 309 dneh gradnje uradno predali namenu nove proizvodne prostore podjetja Polycom. Vrednost del presega 12 milijonov, opravljali so jih večinoma domači izvajalci. Direktor Iztok Stanonik je povedal, da je

2 Čadež, Maja: Samorastnik izpod Blegoša s čisto svojim slogom : intervju z umetnikom Petrom Jovanovičem ob njegovi 80-letnici. V: *Podblegaške novice* 22, 1, Kranj : Gorenjski glas, 2018, str. 18.

vesel in ponosen, da jim je uspelo tako hitro zgraditi moderno, energetsko učinkovito in okolju prijazno stavbo, v kateri so lahko »zadihali na vsa pljuča«. Napovedal je še, da bodo z 246 zaposlenimi v Poljanah in obratu v Črnomlju za 40 % povečali proizvodnjo, že zdaj pa so za izdelavo kompleksnejših izdelkov namestili 16 robotskih strojev. Sicer pa je v vsakem avtomobilu na svetu vgrajen vsaj en kos, ki so ga izdelali v Polycomu, kjer za kupce razvijajo izdelke, orodja in proizvajajo polimerne izdelke.

7. aprila so v tovarni imeli dan odprtih vrat, ki se ga je udeležilo približno 1 550 gostov. Podjetje je v 33 letih obstoja, od male garažne firme z nekaj stroji z izdelki za lokalne kupce, postalo mednarodno priznano podjetje, decembra 2018 pa tudi Delova podjetniška zvezda. Družba je čiste prihodke od prodaje v petih letih (2012–2017) povečala za 75 %, v tem času so več kot podvojili število zaposlenih, dodano vrednost za zaposlenega pa v letu 2017 povečali na 46.360 evrov. Svoje izdelke izvažajo na trge Evropske unije ter Severne in Srednje Amerike in Azije, večinoma za potrebe avtomobilske industrije.

Iztok Stanonik: *»V Polycomu smo čakali več kot 32 let, da smo prišli do prostorov, ki so nam pisani na kožo. Bistveno bolj imamo nadzorovan proces izdelave, zagotavljamo višjo kakovost izdelkov. Zgradili smo tovarno prihodnosti, ki deluje po standardih industrije 4.0.«*

70 let Marmorja Hotavlje

18. oktobra 1948 so na delo prišli delavci Peter Dolinar, Franc Eržen, Nande Kristan in Andrej Mravlja – tako se je začela zgodba podjetja Marmor Hotavlje. Zgodovina kamnoseških veččin na Hotavljah je sicer mnogo starejša: 1721 je letnica, ki jo nosi najstarejši izdelek v srednjem stebriču bifore v zvoniku podružnične cerkve sv. Jedrta v Čabračah.

- V letih 1955–1956 je podjetje prevzel Franc Čadež, oddali so prvo večje naročilo – v današnjem Državnem zboru RS so s kamnitimi portali opremili 41 notranjih vrat.
- Po Čadeževi upokojitvi je direktor postal Alojz Štremfelj.
- V letu 1969 so z izdelovanjem t. i. breton plošč iz obrtniškega prešli na industrijski način proizvodnje.
- V letih 1972–1973 so sklenili prvi izvozni posel, in sicer v Iraku, kjer so delali na objektu Tariqa Aziza, takratnega zunanjega ministra.

Trak ob uradni predaji tovarne namenu so prerezali brata Igor in Iztok Stanonik (prvi z desne in prvi z leve), lastnika podjetja, ter Gašper Sever in Andrej Kos. (hrani: arhiv Polycom)

Branko Selak (desno) in sinova Damijan (levo) in Tomaž (v sredini) ob skulpturi iz hotaveljčana, ki so jim jo ob 70-letnici podjetja podarili zaposleni. (foto: Peter Pokorn ml., za arhiv Marmorja Hotavlje)

- Leta 1980 je direktor postal Branko Selak.
- V letih 1984–1985 so v kongresnem centru in hotelu Sheraton v Zimbabveju položili okrog 10.000 m² hotaveljčana.
- Kot prvi na svetu so leta 1987 uporabili računalniško krmljen CNC-stroj za obdelavo kamna.
- Leta 1993 so na Hotavljah kot prvi v Sloveniji odprli podzemni kamnolom.
- Leto kasneje so na Dunaju izdelali do sedaj največjo, 23.000 m² veliko fasado v poslovnem centru Business Park Vienna.
- Leta 2001 so na veliki luksuzni potniški ladji položili 9.600 m² kamna.
- Leto kasneje so pridobili posel za izvedbo zunanjih in notranjih kamnoseških del v Hramu svetega Save v Beogradu, leta 2005 za palačo Kulmerjevi dvori na Hrvaškem, leta 2008 pa so se pridružili verigi luksuznih hotelov Kempinski.
- Prelomno obdobje 2009–2012 je močno zaznamovala gospodarska kriza.
- Leta 2013 so sklenili največji posel v zgodovini podjetja, in sicer za izvedbo kamnite fasade hotelskega kompleksa v Minsku.
- Leta 2014 sta se Branku Selaku pri vodenju podjetja pridružila sinova Damijan in Tomaž z jasno vizijo usmeritve v najbolj zahtevne projekte na svetu na področju mega jaht in luksuznih projektov. Razvoj revolucionarne rešitve, t. i. »coating«, omogoča zaščito površine občutljivih marmorjev, s katero so se prebili na ameriški trg.
- V letih 2001–2018 so opremili več kot 90 jaht in megajaht, vključno z največjo, kadarkoli zgrajeno privatno jahto. Sodelujejo z najbolj zvenečimi imeni iz sveta oblikovanja, nastaja dizajnersko pohištvo iz različnih vrst kamna, npr. mize za Knoll Amerika. Na novem Applovem sedežu v kalifornijskem Cupertinu je več kot 1.200 njihovih miz. Izdelki Marmorja Hotavlje so del svetovno znane znamke Holly Hunt.
- Jubilejno leto 2018 je bilo v znamenju investicij v novo tehnologijo, širitve in prenove prostorskih kapacitet, podjetje je zaposlovalo 150 ljudi in že sklepa pogodbene za projekte v letih 2019 in 2020. Ob jubileju so bili številni dogodki, med njimi poseben poklon strankam z vsega sveta, saj so premierno zavrteli predstavitveni film o podjetju.

- Branko Selak: »Trenutno se še posebej ukvarjam z izzivi naših hčerinskih podjetij na področju bivše države. Zame je bila največja čast, ko sem bil zadnjih sedem let v bivši Jugoslaviji predsednik vseh kamnarjev v Jugoslaviji. Predstavljajte si podjetje z 1,5 % zaposlenih, 7,5 % proizvodnje takratnega jugoslovanskega trga in 20 % izvozom gotovih izdelkov. Funkcija pa ti je bila podeljena na podlagi priznanja konkurenčnih podjetij, ki so te včasih gledala kar malo zavistno. To je bilo veliko priznanje za podjetje in zame.«

150-letnica rojstva Aleša Ušeničnika – iskalca resnice in oblikovalca narodove zgodovine

Ob 150-letnici rojstva dr. Aleša Ušeničnika, pomembnega slovenskega filozofa, teologa, sociologa, prevajalca in pesnika, se je v Poljanah zvrstil bogat kulturni program v sklopu prireditev, ki jih je pripravilo Kulturno društvo dr. Ivan Tavčar Poljane, in sicer v sodelovanju z Občino Gorenja vas - Poljane, Krajevno skupnostjo Poljane in župnijo Poljane.

Izdali so zbornik *Iskalca resnice*, ki ga je uredila Majda Debeljak, s pri-

spevki o življenju in delu ddr. Aleša in njegovega brata ddr. Franca Ušeničnika ter času in okoliščinah, v katerih sta živel. 29. junija je bila slovesna maša v cerkvi svetega Martina v Predmostu, ki jo je daroval ljubljanski nadškof Stanislav Zore ob somaševanju domačega župnika Jožeta Stržaja, Roberta Petkovška, dekana Teološke fakultete, in tajnika Boštjana Prevca; po njej je nadškof blagoslovil spominsko ploščo v preddverju cerkve.

Na osrednjem dogodku, slavnostni akademiji v poljanskem kulturnem domu, je bil slavnostni govornik dr. Matija Ogrin.³ Predvajali so tudi film o Ušeničniku *Knjiga o življenju*, scenarista in režiserja Roka Piska.

V torek, 3. julija, prav na 150. rojstni dan Aleša Ušeničnika, je bil v Šubičevi hiši v Poljanah njemu posvečen kulturni večer, na katerem so predstavili njegovo rodbino in nekatera njegova dela. Praznovanje obletnice so Poljanci zaključili 23. oktobra s posvetom in okroglo mizo *Družbenopolitični vpliv Aleša Ušeničnika v obdobju 1919–1945*.

Udeleženci okrogle mize *Družbenopolitični vpliv Aleša Ušeničnika v obdobju 1919–1945*. Od leve: Goran Šušnjar, moderator, doc. dr. Tamara Griesser Pečar, prof. dr. Janez Juhant in prof. dr. Egon Pelikan. (foto: Izidor Jesenko)

3 Ogrin, Matija: »Saj ne sovražim te, svet, saj ljub si mojemu srcu.« Ob 150. obletnici Aleša Ušeničnika. V: *Loški razgledi* 65, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2019, str. 349-355.

Večer Franje Tavčar ob 150-letnici njenega rojstva in 80-letnici smrti

Župan Milan Čadež je položil venec k Tavčarjevi grobnici. (hrani: arhiv Zavoda Poljanska dolina)

Občina Gorenja vas - Poljane je skupaj z Zavodom Poljanska dolina 14. septembra na Visokem pripravila kulturni večer, posvečen Franji Tavčar – dobrotnici, prostovoljni delavki, veliki narodni dami in eni najvplivnejših žensk svojega časa.

Zbrani na dogodku so najprej položili venec h grobnici, kjer je pokopana, nato pa so v prostorih poročne dvorane lahko prisluhnili še dvema zanimivima predavanjema.

Biljana Ristić, kustosinja iz Loškega muzeja Škofja Loka, je Franjo Tavčar, soprogo Poljanca Ivana Tavčarja, predstavila v različnih časovnih obdobjih in vlogah. Ko je bila še dojenčica, sta ji umrla starša. Tako je Franja kot bogata dedinja

odraščala pri premožnem stricu Franu Lukmanu – po domače Špickramarju, trgovcu s čipkami.

Franja je Ivana Tavčarja spoznala leta 1883, poročila sta se 23. maja 1887. Živelata na Bregu 8 v Ljubljani in bila znana podpornika mladih literatov in umetnikov. V zakonu se jima je rodilo pet otrok. Leta 1893 sta kupila posestvo na Visokem. Družina in redni obiskovalci so tam preživljali počitnice ter proste dneve ob koncu tedna. Po koncu 1. svetovne vojne sta zakonca Tavčar večino časa preživela na Visokem, Franja se je posvetila skrbi za bolnega moža, ki je leta 1923 umrl.

Vse življenje je ostala narodna dama. Dobrodelnost in delovanje za »narodov blagor« sta bili področji, kjer je pustila globoke sledi. Leta 1917 je bila med glav-

nimi pobudniki za zbiranje podpisov v podporo Majniški deklaraciji, ki je v zgodovini Slovencev eden od najpomembnejših narodnopolitičnih programov. Za svoje delo na humanitarnem področju je prejela odlikovanje Rdečega križa ter številna druga visoka odlikovanja. Leta 1925 je postala prva slovenska dvorna dama jugoslovanske kraljice Marije Karadorđević, leta 1928 pa častna meščanka Ljubljane.

Dvorec Visoko se pripravlja na pomembne dogodke. (foto: Lucija Kavčič)

Judita Šega (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota Škofja Loka) je predstavila gradivo, ki ga o Franji Tavčar hranijo v loškem arhivu.⁴

»Ponosni smo, da smo v naši dolini imeli tako damo. Želimo si, da bi v visoškem dvorcu tudi v prihodnje izpeljali čim več takih dogodkov, ki bi s svojo vsebino nadgradili pretekle zgodbe in jim dali še večji pomen,« je na dogodku povedala Lucija Kavčič, direktorica Zavoda Poljanska dolina.

200-letnica rojstva Luke Jerana

V Javorjah so se v organizaciji Turističnega društva (TD) Stari vrh, župnije Javorje in Krajevne skupnosti Javorje z mnogimi dogodki poklonili 200-letnici rojstva Luka Jerana.

20. oktobra so na Jeranovi rojstni hiši (Pri Barbarč v Javorjah) odkrili relief, delo Jožeta Tavčarja. Sledila je maša v župnijski cerkvi sv. Tilna, ki jo je ob somaševanju več duhovnikov daroval upokojeni nadškof Alojz Uran. Med njo je mešani cerkveni zbor prepeval Jeranove pesmi, po maši je bila v večnamenskem prostoru javorske šole proslava. Hermina Jelovčan je predstavila osnovne podatke iz Jeranovega življenja, ki jih je zbrala v knjižici, katere avtorica je, in je izšla ob obletnici. Osrednji govornik je bil dr. Bogdan Dolenc, profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani, ki je poudaril, da se je Luka Jeran »... *kljub svojim omejitvam in časovni pogojenosti zapisal v našo zgodovino kot velik krščanski humanist, duhovnik, časnikar in dobrotnik* ...«. Zbrane sta nagovorila župan Milan Čadež in salezijanec profesor Alojzij S. Snoj. Na odru si je bilo mogoče ogledati tudi osnutek njegovega kipa, ki ga je izdelal Jože Tavčar.

Ko je bil star 13 let, je Luka odšel na šolanje v Škofjo Loko, nadaljeval ga je na gimnazijah v Karlovcu in Ljubljani, kjer je končal tudi študij teologije. Vseskozi je bil odličen učenec, dijak in študent. Leta 1845 je bil posvečen v duhovnika. Kot kaplan je deloval v Poljanah, Horjulu, pri sv. Petru v Ljubljani in v Trnovem, nato je služboval v ljubljanski stolnici, nazadnje kot stolni kanonik. Ob zgledu sodobnika Friderika Barage se je navdušil za misijonarsko delo, zato je kar dvakrat odšel v Afriko. Uveljavil se je tudi kot časnikar, saj je več kot 40 let urejal katoliški časopis *Zgodnja Danica*. Povezan je bil s številnimi pomembnimi verskimi osebnostmi svojega časa, med

Profesor dr. Bogdan Dolenc predstavlja javorskega rojaka Luka Jerana. (foto: Jure Ferlan)

4 Šega, Judita: Arhivsko gradivo o Franji Tavčar, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki. V: *Loški razgledi* 65, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2019, str. 294 – 299.

